Liikenne- ja viestintävaliokunta
liv@eduskunta.fi

Asiantuntijapyyntö ti 14.11.2017 U 59/2017 vp

Viestintäviraston lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (datan vapaa liikkuvuus)

Viestintävirasto tukee valtioneuvoston esittämiä näkemyksiä koskien kyseessä olevaa Euroopan komission ehdotusta uudeksi asetukseksi. Viestintävirasto kannattaa datan vapaata liikkuvuutta edistäviä toimenpiteitä ja katsoo, että komission ehdottamat toimet ovat pääosin oikean suuntaisia. Mutta ehdotetun asetustekstin ylätasoisuudesta ja uuden sääntelyn vaikutusten arvioinnin hankaluudesta johtuen, tarkempien näkemysten antaminen on kuitenkin nykyisen asetustekstin pohjalta hankalaa. Asetusteksti myös herättää useita yksityiskohtaisempia kysymyksiä, joihin olisi hyvä saada vastaus asetuksen jatkovalmistelussa. Näitä kysymyksiä on avattua alla.

Asetuksen soveltamisen rajaaminen ja sen vaikutukset

Asetuksella pyrittäisiin vaikuttamaan jäsenmaiden säännöksiin, joilla datan säilyttäminen ja prosessoiminen rajoitetaan vain johonkin tiettyyn jäsenmaahan. Asetuksen perusteella on vaikea hahmottaa, mitä kaikkea dataa se koskisi. Vain henkilötiedot ovat selkeästi rajattu asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Epäselvää on esimerkiksi asetuksen suhde julkisuuslain säännöksiin, joiden nojalla muun muassa liikesalaisuustiedot on salassa pidettäviä. Asetusta sovellettaisiin myös viranomaisten väliseen tietojen vaihtoon ja siihen liittyen esille nousee kysymys muun muassa siitä, mikä on asetuksen suhde valtioneuvoston asetukseen tietoturvallisuudesta valtiohallinnossa ja siihen liittyviin kansallisiin ohjeistuksiin.

Viestintäviraston ja arviointilaitosten arviointitoiminta

Viestinviraston tehtävänä on toisen suomalaisen viranomaisen pyynnöstä arvioida tietoturvallisuuden näkökulmasta sen määräämisvallassa olevan tai hankittavaksi suunnitteleman tietojärjestelmän tai tietoliikennejärjestelyjen vaatimuksenmukaisuutta

ja antaa kyseessä olevalle järjestelmälle tai järjestelylle sen hyväksymistä osoittava todistus.[1] Vastaavanlaisia arviointeja voivat tehdä myös Viestintäviraston hyväksymät arviointilaitokset. Arvioinnin tekeminen vaatii käytännössä aina arvioinnin tekemistä myös itse tiloihin, joissa arvioitava tietojärjestelmä mukaan lukien järjestelmässä säilytettävä data sijaitsee. Laissa onkin säädetty Viestintävirastolle oikeus päästä näihin tiloihin. Oikeus tosin koskee vain tiloja, jotka ovat Suomen rajojen sisäpuolella.

Jos jatkossa ehdotetun asetuksen seurauksena viranomaisten järjestelmät ja niihin tallennettu data sijaitsevat Suomen rajojen ulkopuolella, Viestintäviraston ja sen hyväksymien arviointilaitoksien mahdollisuudet tehdä vaadittavia arviointeja heikkenevät tai jopa estyvät. Euroopan komission nyt ehdottamassa asetusluonnoksessa tai sitä koskevassa vaikutusarvioinnissa tätä asiaa ei ole huomioitu ja Viestintävirasto pitää tärkeänä, että asia huomioitaisiin asetuksen jatkovalmistelutyössä ja mahdolliseen ongelmaan löydetään jokin ratkaisu. Kuinka laaja tämä mahdollinen ongelma on, riippuu siitä missä määrin viraston arvioitavaksi tulee järjestelmiä, jotka sijaitsevat Suomen rajojen ulkopuolella ja missä määrin viranomaisten järjestelmät vaaditaan pidettäväksi Suomen rajojen sisäpuolella sillä perusteella, että niiden voidaan katsoa olevan merkittäviä kansallisen turvallisuuden kannalta.

Luokitellun tiedon säilyttäminen ja käsittely

Ehdotuksen pohjalta esille herää kysymys siitä, miten jatkossa valtiohallinnon hallussa olevaa luokiteltua tietoa säilytetään ja käsitellään, mitä tietoturvavaatimuksia tiedon säilyttämiselle/käsittelylle tulisi asettaa ja minkälaisia kustannuksia vaatimusten täyttämisestä voi syntyä. Esimerkiksi käytetty tekniikka vaikuttaa paljon siihen, miten hyvin yhteydet ulkomailla sijaitsevalle palvelimelle voidaan salata ja varmistaa, että palvelimella olevaa luokiteltua tietoa voidaan säilyttää ja käsitellä turvallisesti. Jos tähän ei ole teknisiä esteitä, onko edellä mainittua Valtioneuvoston tietoturva-asetusta tarvetta muuttaa. Tosin voi olla, että ulkomaille rakennettavan järjestelmän kustannukset nousevat siinä määrin, ettei järjestelmän rakentaminen ulkomaille kannata. Luokitellun tiedon tietoturvallisen säilyttämisen ja käsittelyn kannalta tärkeintä on kuitenkin varmistaa, että asetus edelleen mahdollistaisi vaatimusten asettamisen järjestelmien tietoturvallisuudelle ja niissä käsiteltäville datoille. Asetusluonnoksen alkuteksteissä näin onkin esitetty. On toivottavaa, että myös lopullisessa asetustekstissä tästä pidetään huolta.

Asetuksen soveltaminen ja tiedonkäsittelyoikeudet

Viestintäviraston ymmärryksen mukaa asetus mahdollistaisi myös unionin ulkopuolisesta maasta, joissa ei ole vastaavanlaisia tietoturvallisuuden ja -suojan vaatimuksia kuin esimerkiksi unionissa, kotoisin olevalle yritykselle perustaa toimipiste unio-

[1] Viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista annettu laki (1406/2011).

nin alueelle ja tarjota palveluitaan samalta viivalta muiden yritysten kanssa. Tällöin tietoturvallisuuden kannalta tulee entistä tarkemmin huomioida se, kuka tietoihin pääsee käsiksi. Esimerkiksi, jos tietoja säilytetään ulkomailla, onko ulkomaisen palveluntarjoajan työntekijöiden mahdollista päästä käsiksi tietoon myös unionin ulkopuolisista maista. Jos näin on, kyseessä olevat henkilöt tulisi monessa tapauksessa turvallisuusselvittää. Suomella ei ole tietoturvasopimusta kaikkien unionin jäsenmaiden kanssa puhumattakaan unionin ulkopuolisten maiden kanssa. Unionin jäsenmailla on tosin yhteinen tietoturvasopimus, joka mahdollistaisi turvallisuusselvitysten hankkimiseen palvelun sijaintimaan viranomaisilta. Turvallisuusselvitysten hankkiminen ulkomaisilta viranomaisilta on käytännössä kuitenkin aikaa vievä prosessi ja se todennäköisesti viivästyttäisi järjestelmähankkeita.

Henkilötiedot ja ei-henkilötiedot eri järjestelmissä

Ehdotus koskee ei-henkilötietoja ja itse henkilötietoihin sovellettaisiin yleistä tietosuoja-asetusta. Yleensä kuitenkin ei-henkilötietoja ja henkilötietoja säilytetään samassa järjestelmässä. Jos ei-henkilötietoja ja henkilötietoja koskevat hyvin erilaiset säännökset, joutuisivat toimijat käytännössä säilyttämään näitä tietoja eri järjestelmissä täyttääkseen niille lainsäädännöissä asetetut vaatimukset. Tätä ei voitane pitää suotavana kehityssuuntana.